

I

(Резолюции, препоръки и становища)

ПРЕПОРЪКИ

СЪВЕТ

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

от 15 март 2018 година

относно Европейска рамка за качествено и ефективно чиракуване

(2018/C 153/01)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 166, параграф 4 и член 292, във връзка с член 153, параграф 2 и член 153, параграф 1, точка б) от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) Качественото и ефективно чиракуване, което води до съчетание от свързани с работата умения, придобиване на опит и обучение в процеса на работа и основни компетентности, улеснява навлизането на младите хора на пазара на труда, както и професионалното развитие и прехода към заетост на възрастните. То е част от официалните системи за професионално образование и обучение (ПОО) и съществува паралелно с други схеми за учене в процеса на работа и/или модели за професионално обучение.
- (2) Добре организирани схеми за чиракуване са от полза и за работодателите, и за учащите се и укрепват връзката между сферата на труда и сферата на образованието и обучението. Чрез въвеждането на високи стандарти за качество се избягва насочването на чиракуването към нискоквалифицирани работни места и некачествено обучение, които накърняват репутацията му. Освен че осигурява път към високи постижения, качествено чиракуване може да спомогне и за насърчаване на активното гражданско участие и социалното приобщаване, като интегрира хора от различни социални среди и с различна лична предистория на пазара на труда.
- (3) Качественото и ефективно чиракуване се изгражда чрез структурирани партньорства, включващи всички съответни заинтересовани страни, особено социалните партньори, предприятията, органите за посредничество, като например промишлените, търговските и занаятчийските камари, професионалните и отрасловите организации, институциите за професионално образование и обучение, организациите на учащите се и родителските организации, както и местните, регионалните и националните органи. От 2013 г. насам Комисията, в сътрудничество с държавите членки и съответните заинтересовани страни, насърчава предлагането, качеството и имиджа на чиракуването в рамките на Европейския алианс за професионална подготовка, чрез който до момента са били отправени повече от 700 000 предложения за чиракуване, стажове и предложения за първа работа. Чрез инициативи на бизнеса, като Европейския пакт за младежта, бяха отправени повече оферти и бе подпомогнато насърчаването на партньорства между бизнеса и образователните институции в целия Съюз.
- (4) Европейските междуотраслови социални партньори събраха данни относно качеството на чиракуването и ефективността му по отношение на разходите чрез паралелната си работа и съвместното си изявление от юни 2016 г., озаглавено „Към споделена визия за чиракуването“, което беше основата за становището относно споделена визия за качествено и ефективно чиракуване и учене в процеса на работа, прието на 2 декември 2016 г. от Консултативния комитет за професионално обучение (ККПО).
- (5) За да се осигури още по-запълбочено и пълно участие на заинтересованите страни, Комисията организира изслушвания на два етапа, на 30 март и на 7 юни 2017 г., с участието на европейските междуотраслови и браншови социални партньори и търговските, промишлените и занаятчийските камари.

- (6) Европейската квалификационна рамка (ЕКР), създадена през 2008 г. и преразгледана през 2017 г. ⁽¹⁾, подобрява прозрачността, съпоставимостта и преносимостта на квалификациите на гражданите, включително тези на чираците.
- (7) С Препоръката на Съвета от 18 юни 2009 г. за създаване на Европейска референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (EQAVET) ⁽²⁾ бе създаден референтен инструмент за подпомагане на държавите членки да насърчават и наблюдават постоянното подобряване на своите системи за професионално образование и обучение.
- (8) Чрез Европейската харта за качеството на стажовете и чиракуването от 2012 г. Европейският младежки форум призова европейските страни, европейските институции и социалните партньори да създадат или подсилват качествени нормативни уредби за чиракуването.
- (9) Съгласно препоръката на Съвета от 22 април 2013 г. за създаване на гаранция за младежта ⁽³⁾ държавите членки трябва да гарантират, че всички млади хора на възраст под 25 години получават качествено предложение за заетост, продължаване на образованието, чиракуване или стаж в срок от четири месеца след като са станали безработни или след като са напуснали системата на формалното образование.
- (10) Европейските социални партньори, Европейската комисия и литовското председателство на Съвета на Европейския съюз се ангажираха да допринесат за предлагането, качеството и привлекателността на чиракуването в съвместна декларация за създаването на Европейския алианс за професионална подготовка от 2 юли 2013 г.
- (11) В Декларацията на Съвета относно Европейския алианс за професионална подготовка от 15 октомври 2013 г. бе отбелязано, че ефективността и привлекателността на схемите за чиракуване следва да се стимулират чрез съобразяването им с някои общи ръководни принципи.
- (12) Препоръката на Съвета относно рамка за качество на стажовете ⁽⁴⁾, приета на 10 март 2014 г., установи редица принципи за подобряване на качеството на стажовете извън формалното образование и обучение.
- (13) В рамките на процеса от Копенхаген за европейско сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение, в заключенията от Рига от 22 юни 2015 г., приети от министрите, отговарящи за професионалното образование и обучение, ученето в процеса на работа във всичките му форми и със специален акцент върху чиракуването и разработването на механизми за осигуряването на качество бяха посочени като два от петте европейски приоритета за периода 2015—2020 г.
- (14) Работната група по професионално образование и обучение, създадена в контекста на стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“, изготви 20 водещи принципа за високоефективно чиракуване и учене в процеса на работа по време на мандата си през периода 2014—2015 г.
- (15) В своя доклад относно „Еразъм +“ и други инструменти за насърчаване на мобилност при професионалното образование и обучение — подход за учене през целия живот“ от 4 март 2016 г. Европейският парламент призова за мерки, които да осигурят стандарти за качество за чиракуването.
- (16) В Регламент (ЕС) 2016/589 на Европейския парламент и на Съвета ⁽⁵⁾ се посочва, че за чиракуване, за което се сключва трудов договор, могат да се публикуват обяви за свободни места чрез европейския портал за трудова мобилност EURES след май 2018 г.
- (17) В съобщението си от 10 юни 2016 г. относно Новата европейска програма за умения Комисията подчерта, че ще подкрепя социалните партньори, за да могат да отбележат допълнителен напредък с резултатите от съвместните им проекти, например чрез създаването на рамка за качеството на чиракуването.
- (18) В съобщението на Комисията „Инвестиране в младежта на Европа“ от 7 декември 2016 г. ⁽⁶⁾ се призовава за възобновяване на усилията за подпомагане на младите хора, за да могат те да получат възможно най-добрия старт в живота, като се инвестира в техните знания, умения и опит и като им се оказва съдействие да намерят първата си работа или да се подготвят за нея. Целта е да се помогне на младите хора да се възползват от възможностите, да се интегрират добре в обществото, да се превърнат в активни граждани и да следват успешна професионална кариера, включително чрез качествена рамка, в която се очертават основните принципи за схемите за чиракуване.
- (19) В Римската декларация от 25 март 2017 г. се отбелязва ангажиментът да се работи за Съюз, в който младите хора получават най-доброто образование и обучение и могат да следват и да намират работа навсякъде на континента.

⁽¹⁾ ОВ С 189, 15.6.2017 г., стр. 15.

⁽²⁾ ОВ С 155, 8.7.2009 г., стр. 1.

⁽³⁾ ОВ С 120, 26.4.2013 г., стр. 1.

⁽⁴⁾ ОВ С 88, 27.3.2014 г., стр. 1.

⁽⁵⁾ ОВ L 107, 22.4.2016 г., стр. 1.

⁽⁶⁾ COM(2016) 940 final

- (20) Европейският стълб на социалните права, провъзгласен на 17 ноември 2017 г., определя редица принципи за подкрепа на справедливи и добре функциониращи пазари на труда и социални системи, включително правото на достъп до качествено и приобщаващо образование и обучение, за да се осигурят умения, които са подходящи за пазара на труда и за участие в обществото.
- (21) С предложението на Комисията за препоръка на Съвета относно проследяването на завършилите образованието си лица, прието на 30 май 2017 г., се цели да се подобри наличността на качествена и количествена информация относно това какво се случва със завършилите своето образование и обучение лица, включително чираците.
- (22) Европейските структурни и инвестиционни фондове (2014—2020 г.), а именно Европейският социален фонд (ЕСФ) и Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР), както и програмата „Еразъм+“, програмата на Съюза за конкурентоспособност на предприятията и за малките и средните предприятия (COSME), Програмата на ЕС за заетост и социални иновации (EaSI) и инициативата за младежка заетост (ИМЗ) предоставят подкрепа за чиракуването.
- (23) Наскоро Европейският парламент и заинтересовани страни приканиха Комисията да стимулира дългосрочната мобилност на чираците в ЕС, като предоставя на младите хора възможност да развият както специфични умения за работа, така и ключови компетентности. Комисията отговори чрез въвеждане в програмата „Еразъм+“ на нова дейност, наречена „ЕразъмПро“, с която се подкрепя по-конкретно чиракуването в чужбина за по-дълго време.
- (24) В своите доклади относно гаранцията за младежта от 2015 г. и 2017 г. Европейската сметна палата препоръчва на Комисията да разработи критерии за качество по отношение на чиракуването и на другите дейности, подпомагани в рамките на тази инициатива.
- (25) Общото разбиране сред държавите членки за качествено и ефективно чиракуване подкрепя усилията им за реформиране и модернизирание на системите за чиракуване, които осигуряват отлично обучение и професионално развитие. Общото разбиране допринася за увеличаване на взаимното доверие и по този начин улеснява трансграничната мобилност на чираците.
- (26) Общата цел на настоящата препоръка е да се повиши пригодността за заетост на чираците, да се стимулира личното им развитие и да се допринесе за формирането на високо квалифицирани работници с подходящи умения, които съответстват на потребностите на пазара на труда.
- (27) Конкретната цел е да се изготви съгласувана рамка за чиракуването, която се основава на общо разбиране за това какви са предпоставките за качество и ефективност, като се отчитат различията и традициите в системите за професионално образование и обучение и политическите приоритети в различните държави членки.
- (28) Настоящата препоръка не засяга компетентността на държавите членки да запазят или да въведат по-задълбочени разпоредби за чиракуването от препоръчаните тук, нито да запазят или развият други форми на учене в процеса на работа и/или професионално образование и обучение извън обхвата на препоръката и да прилагат към тях, отчасти или изцяло, определените по-долу критерии,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ПРЕПОРЪКА,

Държавите членки, в съответствие с националното законодателство и в тясно сътрудничество със заинтересованите страни, гарантират, че схемите за чиракуване отговарят на нуждите на пазара на труда и предоставят ползи на учащите се и работодателите въз основа на посочените по-долу критерии за качествено и ефективно чиракуване.

За целите на настоящата препоръка и без да се засяга националната терминология, под чиракуване се разбира формални схеми за професионално образование и обучение, които:

- а) комбинират обучение в институции за образование или обучение със значителна степен на учене в процеса на работа в предприятия и на други работни места,
- б) водят до квалификации, признати на национално равнище,
- в) се основават на споразумение за определяне на правата и задълженията на чиракуващия, работодателя и, когато е уместно, институцията за професионално образование и обучение, и
- г) при които чиракът получава заплащане или друг вид компенсация за свързания с работа компонент.

Критерии за условия на обучение и труд

Писмено споразумение

1. Преди началото на чиракуването следва да бъде сключено писмено споразумение, за да се определят правата и задълженията на чирака, работодателя и, когато е уместно, институцията за професионално образование и обучение, свързани с условията на обучение и труд.

Резултати от обучението

2. Работодателите и институциите за професионално образование и обучение и, когато е уместно, синдикатите следва да се договорят за постигането на комплекс от всеобхватни резултати от обучението, определен в съответствие с националното законодателство. Това следва да осигури баланс между специфичните умения за работа, знанията и ключовите компетентности за учене през целия живот в подкрепа на личностното развитие и на възможностите за професионално развитие на чираците през целия живот, с цел те да могат да се адаптират към променящите се модели на професионално развитие.

Педагогическа помощ

3. В предприятията следва да бъдат определени обучители, на които да се възложи да работят в тясно сътрудничество с институциите за професионално образование и обучение и с преподавателите, за да предоставят насоки на чираците и да се осигури взаимна и редовна обратна връзка. Преподавателите, обучителите и наставниците, по-специално в микропредприятията и малките и средни предприятия, следва да бъдат подпомагани да актуализират уменията, знанията и компетенциите си, за да обучават чираците в съответствие с най-новите методи на преподаване и обучение и съобразно нуждите на пазара на труда.

Елемент, свързан с работното място

4. Значителна част от чиракуването, а именно поне половината от него, следва да бъде извършена на работното място, с възможност част от опита на работното място да бъде придобит в чужбина, когато е осъществимо. Като се има предвид многообразието на националните схеми, целта е да се напредва постепенно към тази част от чиракуването, която представлява учене на работното място.

Заплащане и/или компенсация

5. Чираците следва да получат заплащане или да бъдат компенсирани по друг начин, в съответствие с националните или секторните изисквания или с колективни трудови договори, когато съществуват такива, и като се вземат предвид споразуменията за споделяне на разходите между работодателите и публични органи.

Социална закрила

6. Чираците следва да имат право на социална закрила, включително необходимите застраховки в съответствие с националното законодателство.

Здравословни и безопасни условия на труд

7. Приемашото работно място следва да отговаря на приложимите правила и разпоредби в областта на условията на труд, по-специално законодателството относно здравословните и безопасни условия на труд.

Критерии за рамковите условия

Регулаторна рамка

8. Следва да бъде установена ясна и последователна регулаторна рамка въз основа на справедлив и равноправен партньорски подход, включително структуриран и прозрачен диалог между всички заинтересовани страни. Това може да включва процедури за акредитация на предприятия и работни места, които предлагат чиракуване, и/или други мерки за осигуряване на качеството.

Участие на социалните партньори

9. Социалните партньори, включително при необходимост на секторно равнище, и/или органите за посредничество следва да бъдат включени в изготвянето, управлението и изпълнението на схемите за чиракуване в съответствие с националните системи на колективните трудови правоотношения и практиките в областта на образованието и обучението.

Подкрепа за предприятията

10. Следва да бъде предвидена финансова и/или нефинансова подкрепа, особено за микропредприятията, малките и средните предприятия, като на предприятията се предостави възможност за ефективно по отношение на разходите чиракуване, като се отчетат, когато е уместно, споразуменията за споделяне на разходите между работодатели и публични органи.

Гъвкави модели и мобилност

11. За да се улесни достъпът, изискванията за прием за чиракуване следва да отчитат съответните форми на информално и неформално учене и/или, ако случат е такъв, завършването на подготвителни програми. Придобитите чрез чиракуване квалификации следва да бъдат включени в признати национални квалификационни рамки, съотнесени към Европейската квалификационна рамка ⁽¹⁾. Чиракуването следва да позволява достъп до други възможности за обучение, включително на равнище висше образование и обучение, професионално развитие и/или, когато е уместно, натрупването на единици за резултати от обучението. Транснационалната мобилност на чираците, или на работното място, или в институциите за образование и обучение, следва постепенно да бъде насърчавана като съставна част на свързаната с чиракуването квалификация.

Професионално ориентиране и повишаване на осведомеността

12. Преди и по време на чиракуването следва да се предоставят професионално ориентиране, наставничество и подкрепа за учащите се, за да се осигурят успешни резултати, да се предотврати и да се намали преждевременното напускане на чираци, както и да се подкрепят тези учащи се отново да се включат в подходящи форми на образование и обучение. Чиракуването следва да бъде насърчавано като привлекателна учебна насока чрез широки целенасочени дейности за повишаване на осведомеността.

Прозрачност

13. Прозрачността и достъпът до предложения за чиракуване в рамките на държавите членки и между тях следва да бъдат гарантирани, включително с подкрепата на публичните и частните служби по заетостта, както и чрез други подходящи органи, и когато е уместно, чрез използването на инструменти на Съюза като EURES, както е предвидено в Регламента за EURES.

Осигуряване на качеството и проследяване на чиракувалите лица

14. Следва да се въведат подходи за осигуряване на качеството, като се вземе предвид Европейската референтна рамка за осигуряване на качество в професионалното образование и обучение (EQAVET) ⁽²⁾, включително и процес, който да позволява валидна и надеждна оценка на резултатите от обучението. Следва да продължи проследяването на заетостта и на професионалното развитие на чираците в съответствие с националното и европейското законодателство относно защитата на данните.

Изпълнение на национално равнище

В обхвата на настоящата препоръка, за целите на нейното изпълнение държавите членки следва:

15. Да насърчават активното включване на социалните партньори в изготвянето, управлението и изпълнението на схемите за чиракуване в съответствие с националните системи на колективните трудови правоотношения и практиките в областта на образованието и обучението;
16. Да гарантират равен достъп, да насърчават баланса между половете и да вземат мерки срещу дискриминацията в схемите за чиракуване;
17. Да включат съответните мерки за изпълнение в националните програми за реформи в рамките на европейския семестър;
18. Да вземат предвид настоящата рамка при използването на средства от Европейския съюз и на инструменти в подкрепа на чиракуването.

Комисията следва да осигури необходимата подкрепа, включително чрез следните действия:

Помощни услуги

19. Разработване на набор от помощни услуги за обмен на знания, работа в мрежа и съвместно учене, за да се подпомогнат държавите членки и съответните заинтересовани страни да въведат схеми за чиракуване в съответствие с настоящата рамка. Това следва да включва допълнителните потребности от обучение на преподавателите и учителите в сферата на ПОО по отношение на цифровите иновации в областта на чиракуването;

Повишаване на осведомеността

20. Насърчаване на върховите постижения и привлекателността на чиракуването, както и на позитивен имидж сред младите хора, техните семейства и работодателите, чрез кампании за повишаване на осведомеността, като европейската седмица на професионалните умения;

⁽¹⁾ ОВ С 189, 15.6.2017 г., стр. 15.

⁽²⁾ ОВ С 155, 8.7.2009 г., стр. 1.

Финансиране

21. Подкрепа на изпълнението на настоящата препоръка чрез подходящо финансиране от Съюза в съответствие с подходящата правна рамка;

Последващи действия

22. Наблюдение на изпълнението на настоящата препоръка с подкрепата на тристранния консултативен комитет за професионално обучение въз основа на съществуващите инструменти за наблюдение, използвани в рамките на европейския семестър;
 23. Докладване на Съвета относно изпълнението на рамката в срок от три години от датата на приемането ѝ.
-